

NOTAT

Til Energibedriftenes landsforening v/Snorre Lamark

Fra Advokatfirmaet Thommessen v/Gunnar Martinsen og Monica Tjelmeland

Dato 1. april 2008

Ansvarlig advokat Gunnar Martinsen

TVANGSMESSIG STENGING AV ELEKTRISK ANLEGG HOS KUNDE SOM MOTSETTER SEG STENGING

1 INNLEDNING

Vi er av Energibedriftenes landsforening bedt om å gjennomgå og beskrive hvilke regler som gjelder for *tvangsmessig gjennomføring* av et krav om å få adgang til en eiendom eller bolig for å avbryte (stenge) overføringen av elektrisk energi til kunden.

I forhold til forbrukerkunder forutsetter stenging at vilkårene i forbrukerkjøpsloven § 48 a, jf Standard Nettleieavtale § 7, er oppfylt. For næringskunder må vilkårene i nettleieavtalen være oppfylt, jf eksempelvis EBLs anbefalte standard nettleievilkår for næringskunder § 7. I dette notatet går vi ikke inn på vurderingen av hva som skal til for at vilkårene for stenging er oppfylt. Det som er temaet for dette notatet er hvordan man rent praktisk må gå frem for å få gjennomført stenging i en situasjon hvor det er klart at nettselskapet har rett til å stenge.

Ofte vil nettselskapet kunne avbryte overføringen av elektrisk energi til en kunde uten å ta seg inn på vedkommendes eiendom. I så fall oppstår ikke problemet som behandles her. I andre tilfeller er det imidlertid nødvendig å ta seg inn i kundens bolig eller inn på kundens eiendom rent fysisk for å få gjennomført stengingen. Hva gjør man i en slik situasjon hvis kunden ikke frivillig gir nettselskapet adgang til eiendommen?

Svaret er at nettselskapets rett til å avbryte overføringen av strøm må *tvangsfullbyrdes*. Tvangsfullbyrdelse gir den som har et krav mulighet til å benytte samfunnets maktmidler til å få gjennomført kravet sitt. Reglene om dette følger av tvangsfullbyrdesloven.¹

Vi vil i dette notatet gi en oversikt over reglene for tvangsfullbyrdelse av kravet om å få tilgang til eiendommen for å stenge overføringen av elektrisk energi.

I punkt 2 nedenfor har vi oppsummert våre konklusjoner og anbefalinger. I punkt 3 gjennomgås reglene om vilkår for tvangsfullbyrdelse, mens selve gjennomføringen av tvangsmessig stenging gjennomgås i punkt 4. Avslutningsvis i punkt 5 kommenteres kort reglene om midlertidig forføyning etter tvisteloven

¹ Lov om tvangsfullbyrdelse av 26. juni 1992 nr 86.

kapittel 34 som kan være aktuelle dersom det av særlige grunner er viktig å få en midlertidig avgjørelse raskt.

2 OPPSUMMERING

2.1 Tvangsfullbyrdelsen – konklusjoner på de juridiske problemstillingene

- For å kunne tvangsfullbyrde kravet på adkomst til en eiendom for å stenge, må det foreligge et såkalt *tvangsgrunnlag*. I praksis vil dette være en dom fra en norsk domstol (herunder forliksråd) som fastslår at nettselskapet har rett til adkomst til kundens eiendom for å stenge overføringen av elektrisk energi (se nedenfor under punkt 3.2).
- Videre må tvangsgrunnlaget være *tvangskraftig*, hvilket blant annet innebærer at dommen må være rettskraftig (ankefristen utløpt) og at slutningen må være klart formulert slik at det fremgår *hva* selskapet har rett til og overfor *hvem* (se nedenfor under punkt 3.3).
- Når man har fått tvangsgrunnlag, kan man sette tvangsfullbyrdelse i gang ved å sende en begjæring om tvangsfullbyrdelse til tingretten i det distriktet den aktuelle eiendommen ligger (se nedenfor under punkt 4.1).
- Tingretten avgjør ved kjennelse om det foreligger grunnlag for tvangsfullbyrdelse og hvordan tvangsfullbyrdelse skal skje. Med en slik kjennelse i hånden vil nettselskapet i neste omgang – om nødvendig – kunne få hjelp fra namsmannen (lensmann/politi) til tvangsmessig gjennomføring av kravet (se nedenfor under punkt 4.2).

2.2 Praktiske råd

- Når nettselskapene går til rettslige skritt for å inndrive pengekrav (rettslig inkasso ved manglende betaling av nettleie) overfor kunder, skjer dette typisk ved at det tas ut forliksklage med påstand om at kunden NN plikter å betale Nettselskapet AS kr X. Disse sakene avgjøres ofte nokså summarisk ved fraværdom. I slike forliksklager bør selskapene vurdere å innta som standard en tilleggspåstand om at nettselskapet har rett til adkomst til eiendommen til kunden for å stenge overføringen av elektrisk energi. Dermed kan man i alle fall i en del saker unngå at det må tas ut en særskilt forliksklage for å få tvangsgrunnlag for kravet på adgang til eiendommen for å stenge.
- I en del tilfeller (typisk eneboliger og rekkehus) antar vi at det vil være mulig å stenge overføringen ved å sende en montør opp i masten og fysisk klippe stikkledningen. Dette vil nødvendigvis være mer arbeidskrevende og kostbart med hensyn til sikkerhetstiltak og montørtid enn en ordinær stenging fra sikringsskapet. Dette bør likevel vurderes fordi det ikke krever tvangsgrunnlag (altså dom) overfor kunden. Vilkårene for stenging må være oppfylt, men det er ikke nødvendig at dette er fastslått i en dom. Vi nevner også at kostnadene med stenging og gjenåpning kan kreves dekket av kunden, jf Standard Nettleieavtale § 7-3. Dette gjelder etter vår oppfatning også de ekstrakostnadene som er forbundet med stenging på denne mer ressurskrevende måten, forutsatt at kundens manglende medvirkning har gjort denne fremgangsmåten nødvendig. For å unngå diskusjon anbefaler vi at kunden i slike situasjoner gjøres uttrykkelig oppmerksom på at han vil bli holdt ansvarlig for ekstrakostnader som påløper hvis han ikke medvirker til stenging på ordinær måte.

2.3 Særlig om midlertidig forføyning etter tvisteloven kapittel 34

- Dersom det er nødvendig å foreta stenging raskere enn det som er mulig ved ordinær tvangsfullbyrdelse kan det begjæres midlertidig forføyning etter reglene i tvisteloven kapittel 34 (se nedenfor under punkt 5).
- For at midlertidig forføyning skal være aktuelt, må nettselskapet ha krav på å foreta stenging, og midlertidig forføyning må være nødvendig for å avverge "*vesentlig skade eller ulempe*".

3 GRUNNLAGET FOR TVANGSMESSIG STENGING

3.1 Tvangsgrunnlag

For å kunne kreve tvangsmessig stenging etter tvangsfullbyrdsesloven, må det foreligge et tvangsgrunnlag, jf tvangsfullbyrdsesloven § 4-1. Tvangsfullbyrdelse er et betydelig inngrep, og når det offentlige stiller sitt maktapparat til disposisjon, må det foreligge stor grad av sikkerhet for at saksøker virkelig er forpliktet til å oppfylle kravet.

Loven operer med to hovedtyper tvangsgrunnlag, *alminnelige tvangsgrunnlag* og *særlige tvangsgrunnlag*. Ingen av de særlige tvangsgrunnlagene synes aktuelle som grunnlag for fullbyrdelse av den typen krav vi snakker om i dette notatet. Vi vil således bare behandle de alminnelige tvangsgrunnlagene.

3.2 Alminnelige tvangsgrunnlag

Det typiske eksempel på et alminnelig tvangsgrunnlag er en *dom eller kjennelse* fra de alminnelige domstolene i Norge. Dette omfatter også dommer fra forliksrådet, herunder såkalte fraværdommer (tidligere kalt uteblivelsesdommer). Blant de alminnelige tvangsgrunnlagene finner vi også dommer fra særdomstoler, avgjørelser fra enkelte særskilte myndighetsorganer, rettsforlik, voldgiftsdommer og enkelte utenlandske avgjørelser.

Dersom et nettselskap ønsker tvangsmessig adkomst til en eiendom for stenging av overføringen av elektrisk energi til kunden, er første skritt å skaffe et tvangsgrunnlag. Den praktiske måten å gjøre dette på vil normalt være å ta ut forliksklage mot kunden hvor nettselskapet krever dom for at selskapet har rett til adkomst til den aktuelle eiendommen for å stenge overføringen av elektrisk energi.

Et effektivt praktisk grep kan være å inkludere dette når man tar ut forliksklage for å gjennomføre rettslig inkasso av misligholdte krav på forfalt nettleie. I disse tilfellene antar vi at vilkårene for stenging ofte vil være oppfylt. I så fall bør man vurdere å inkludere en standard påstand i forliksklagen (i tillegg til påstanden om kundens betalingsplikt for pengekravet) om at nettselskapet gis adgang til kundens bolig for å stenge overføringen av elektrisk energi. På denne måten vil man kunne "slå to fluer i en smekk", slik at det ikke blir nødvendig å gå til forliksrådet en ekstra gang for å få tvangsgrunnlag for retten til adkomst til boligen for å stenge.

Forliksklagen skal sendes til forliksrådet i den kommunen hvor kundens eiendom ligger.

3.3 Formelle krav til tvangsgrunnlaget - *tvangskraft*

For at en avgjørelse eller dom skal kunne brukes som tvangsgrunnlag i en konkret sak, må avgjørelsen være *tvangskraftig*. Dette innebærer blant annet at ankefristen må være utløpt, slik at avgjørelsen er

endelig (rettskraftig). Videre må domslutningen være utformet på en slik måte at den kan fullbyrdes. Det må også fremgå av slutningen hvem fullbyrdelsen gjelder.

Nettselskapets påstand overfor forliksrådet bør derfor utformes etter modell av følgende:

“Kari Nordmann plikter å gi Nettselskapet AS adgang til sikringsskapet i hennes bolig i Storsvingen 3 for å stenge av strømmen”.

4 GJENNOMFØRINGEN AV TVANGSMESSIG STENGING

4.1 Begjæring om tvangsfullbyrdelse

Dersom kunden ikke gir nettselskapet adgang til å stenge det elektriske anlegget selv om det foreligger et tvangskraftig tvangsgrunnlag, må nettselskapet i tillegg begjære tvangsfullbyrdelse av tvangsgrunnlaget.

I og med at man nå har skaffet seg en *dom* fra forliksrådet for at kunden plikter å slippe nettselskapet inn for å stenge av strømmen, skulle man i utgangspunktet tro at man kunne tvangsfullbyrde dette ved å gå til namsmannen (det vil si lensmann/politi) og be om bistand til gjennomføring av dommen. Så enkelt er det imidlertid ikke.

Tvangsfullbyrdesloven angir ulike fremgangsmåter for tvangsfullbyrdelse avhengig av hvilken type plikt som skal tvangsfullbyrdes og hva slags tvangsgrunnlag som foreligger. En del typer tvangsfullbyrdelse skjer i stort antall, og for disse har man etter hvert fått praktiske løsninger som gjør at tvangsfullbyrdelse kan skje forholdsvis raskt og effektivt. Tvangsfullbyrdelse av plikt til å slippe et nettselskap inn på en eiendom eller inn i en bolig for å stenge overføringen av elektrisk energi er imidlertid ikke et av lovens “standardtilfeller”.

Tvangsfullbyrdesloven kapittel 13 gjelder tvangsfullbyrdelse av krav på annet enn penger. Kapitlet omfatter fravikelse (utkastelse) fra fast eiendom, tvangsutlevering av løsøre og verdipapirer, samt andre handleplikter, tåleplikter og unnlatesplikter.

Det fremgår av § 13-3 at namsmannen (lensmann/politi) er rett adressat for begjæring om tvangsfullbyrdelse av krav om fravikelse av fast eiendom og utlevering av løsøre, mens begjæring om tvangsfullbyrdelse av “andre krav” må settes frem for tingretten. Riktig tingrett er tingretten i det distrikt hvor eiendommen ligger.

4.2 Kjennelse fra tingretten

Videre følger det av tvangsfullbyrdesloven § 13-14 at tvangsfullbyrdelse av “andre handleplikter” skjer på følgende måte:

“...ved at tingretten ved kjennelse enten gir saksøkeren rett til å utføre handlingen, eller bestemmer at namsmyndigheten selv skal utføre den, eller pålegger saksøkte en løpende mulkt for hver dag eller uke som går uten at handleplikten blir oppfylt.”

Det er altså tre alternativer, og det er adgang til å benytte en kombinasjon av alternativene. Etter vår oppfatning synes det hensiktsmessig å invitere tingretten til å avsi en kjennelse som stadfester selskapets rett til adkomst og kundens plikt til å slippe nettselskapet til på eiendommen, i kombinasjon med at namsmannen skal bistå nettselskapet med dette. Eksempelvis kan påstanden utformes slik:

" 1. Kari Nordmann plikter å gi Nettselskapet AS adgang til sikringsskapet i hennes bolig i Storsvingen 3 for å stenge av strømmen.

2. Namsmannen bistår Nettselskapet AS ved gjennomføring av stengingen dersom dette er nødvendig."

Dermed har man sikret seg hjelp fra lensmann eller politi dersom dette fremdeles er nødvendig, og tvangsfullbyrdelsen kan skje umiddelbart. Alternativet med å fastsette en handleplikt kombinert med løpende mulkt gir ikke noen garanti for umiddelbar oppfyllelse. I tillegg er dette alternativet neppe særlig praktisk i stengetilfellene, ettersom kunden normalt allerede har store betalingsproblemer.

5 KORT OM MIDLERTIDIG FORFØYNING ETTER TVISTELOVEN KAPITTEL 34

Det vil normalt gå flere måneder fra en forliksklage sendes og til det foreligger dom fra forliksrådet. For store kunder som nettselskapet vet har betalingsproblemer, vil det kunne føre til betydelige tap dersom selskapet må vente til det foreligger rettskraftig dom før det kan begjæres tvangsfullbyrdelse av krav om stenging. Dette vil imidlertid antakelig ikke vil være en relevant problemstilling for de aller største kundene, da vi antar at nettselskapet i slike tilfeller vil kunne stenge strømleveransen uten å trenge tilgang til kundens eiendom (stenging i stolpe eller annet nettanlegg utenfor kundens eiendom).

I tilfeller hvor den normale fremgangsmåten som er gjennomgått ovenfor vil ta for lang tid, og dermed utsette nettselskapet for fare for vesentlig tap, vil midlertidig forføyning etter tvisteloven kapittel 34 kunne være aktuelt.

I tillegg til at nettselskapet må ha et krav på å foreta stenging (hovedkravet), må det etter tvisteloven § 34-1 foreligge en såkalt *sikringsgrunn* for at midlertidig forføyning skal være aktuelt.

Den relevante sikringsgrunnen dersom ordinær inndrivelse (som gjennomgått i punkt 3 og 4 ovenfor) vil kunne føre til vesentlig tap for nettselskapet, er tvisteloven § 34-1 første ledd bokstav b. Bestemmelsen lyder som følger:

"Midlertidig forføyning kan besluttes:

...

b) når det finnes nødvendig for å få en midlertidig ordning i et omtvistet rettsforhold for å avverge en vesentlig skade eller ulempe, eller for å hindre voldsomheter som saksøktes adferd gir grunn til å frykte for " (våre understrekninger)

Kravet om at midlertidig forføyning må være "*nødvendig*" for å avverge "*vesentlig skade eller ulempe*" for at midlertidig forføyning skal kunne besluttes, innebærer at terskelen er relativt høy. Ved vurderingen vil det bli lagt vekt på saksøktes økonomi – hvor stor faren er for at man ikke vil få dekning ved ordinær inndrivning, hvor mye kravet vil øke dersom vanlig fremgangsmåte skal benyttes samt hensynet til saksøkte.

En begjæring om midlertidig forføyning skal fremsettes for tingretten på saksøktes hjemsted (alminnelig verneting), jf tvisteloven § 32-4. Nærmere krav til begjæringens innhold er gitt i tvisteloven § 32-5.

Tvistelovens utgangspunkt er at det skal avholdes muntlige forhandlinger ved behandling av begjæringen. Dette innebærer at nettselskapet og kunden i utgangspunktet skal innkalles til et rettsmøte for behandling av saken.

THOMMESSEN

Tvisteloven åpner imidlertid for at retten kan avsi kjennelse *uten* slike forutgående muntlige forhandlinger. I den forbindelse gjør vi oppmerksom på at lovens utgangspunkt er at dette først kan skje dersom det kan sies å foreligge "*fare ved opphold*", jf § 32-7 annet ledd. Det vil være opp til rettens skjønn å vurdere hvorvidt dette vilkåret kan sies å være oppfylt i den enkelte sak. Det er således ingen automatikk i at nettselskapet får medhold i en slik anmodning om avsigelse av kjennelse uten forutgående muntlige forhandlinger.

Vi gjør også oppmerksom på at dersom retten tar en begjæring om midlertidig forføyning til følge uten forutgående muntlige forhandlinger, vil kunden ha anledning til å kreve slike forhandlinger avholdt i ettertid, jf § 32-8.

Når retten har avsagt kjennelse om midlertidig forføyning i nettselskapets favør og tilgang til kundens elektriske anlegg, er utgangspunktet at dette skal iverksettes "*straks saksøkeren begjærer det*", jf tvisteloven § 34-4.

Slik begjæring om iverksettelse av nettselskapets krav på tilgang kan fremsettes for den lokale tingretten eller direkte for namsmannen, jf § 34-4.

* * *